

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิเคราะห์ลักษณะของจินตนาการทางเพศในสื่อมวลชนไทย มีแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวทางการศึกษาสื่อมวลชนเชิงพันธะกิจนิยม แบบจำลองเชิงฟังก์ชันของผลการสื่อสารมวลชน ทฤษฎีการผ่อนคลาย ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ فروยด์ และแนวคิดจิตวิทยาต่าง ๆ รวมทั้งแนวคิดทางสัญวิทยาต่าง ๆ จะได้อธิบายในรายละเอียดดังต่อไปนี้

หากพิจารณาแนวคิดการศึกษาสื่อมวลชนเชิงพันธะกิจนิยม (Functionalism Approach) จะพบว่าสื่อมวลชนที่นำเสนอเรื่องราวทางเพศ จะทำหน้าที่ในการให้ความบันเทิงแก่ผู้รับสาร โดยสร้างจินตนาการทางเพศบรรจุลงไปในสื่อที่ตนผลิต จินตนาการทางเพศที่ปรากฏในสื่อจะเป็นสิ่งที่ตอบสนองความต้องการของมวลชนผู้รับสารทำให้ผู้รับสารเกิดจินตนาการสามารถหลีกเลี่ยง หรือหลีกเลี่ยงจากปัญหาและความกดดันทางเพศต่าง ๆ ในชีวิตจริง ทำให้รู้สึกผ่อนคลายและได้ปลดปล่อยอารมณ์ในระหว่างการเปิดรับ

ศิริชัย ศิริกายะ และ กาญจนา แก้วเทพ (2531 : 94) ได้กล่าวเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนว่า การที่มีสื่อมวลชนขึ้นมากก็เพื่อตอบสนองต่อความจำเป็นหรือความต้องการของสังคม ด้วยเหตุนี้ภาระหน้าที่จึงหมายถึงการตอบสนองต่อความจำเป็นดังกล่าว

การศึกษาถึงหน้าที่ทางสังคมที่พึงปฏิบัติของการสื่อสารมวลชน ได้ปรากฏอย่างชัดเจนในงานของ Harold Lasswell เขาได้สรุปภาระกิจพื้นฐานของสื่อมวลชนไว้ดังต่อไปนี้คือการเป็นยามคอยสอดส่องตรวจสอบสิ่งแวดล้อม การสร้างความสัมพันธ์ให้กับส่วนต่าง ๆ ของสังคมให้มีความสามารถสนองต่อสิ่งแวดล้อมได้ การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งภารกิจของสื่อมวลชนนี้หมายถึง การให้ข่าวสาร การให้ข้อวิพากษ์วิจารณ์ และการตีความเพื่อช่วยให้ข่าวสารที่แตกแยกย่อยออกเป็นส่วน ๆ มีความหมายมากขึ้น และยังทำให้เกิดความเห็นพ้องต้องกัน

การแสดงออกของคุณค่าทางวัฒนธรรมและสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของเอกลักษณ์และความต่อเนื่องของสังคม

Wright (1960) ได้เสนอโครงสร้างพื้นฐานเพื่อบรรยายถึงผลกระทบของสื่อมวลชนและได้เพิ่ม "ความบันเทิง" เข้าเป็นภารกิจที่สำคัญประการที่สี่ของสื่อมวลชน ในประเด็นที่สี่นี้ ส่วนหนึ่งอาจเป็นการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม แต่ในอีกแง่หนึ่งก็คือการที่สื่อมวลชนให้บางสิ่งเป็นการตอบแทนแก่ผู้รับเป็นการผ่อนคลาย และลดความเครียด ช่วยให้คนจัดปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงได้ง่ายขึ้นและช่วยไม่ให้สังคมแตกสลาย (ศิริชัย ศิริกายะ และ กาญจนา แก้วเทพ, 2531 : 103)

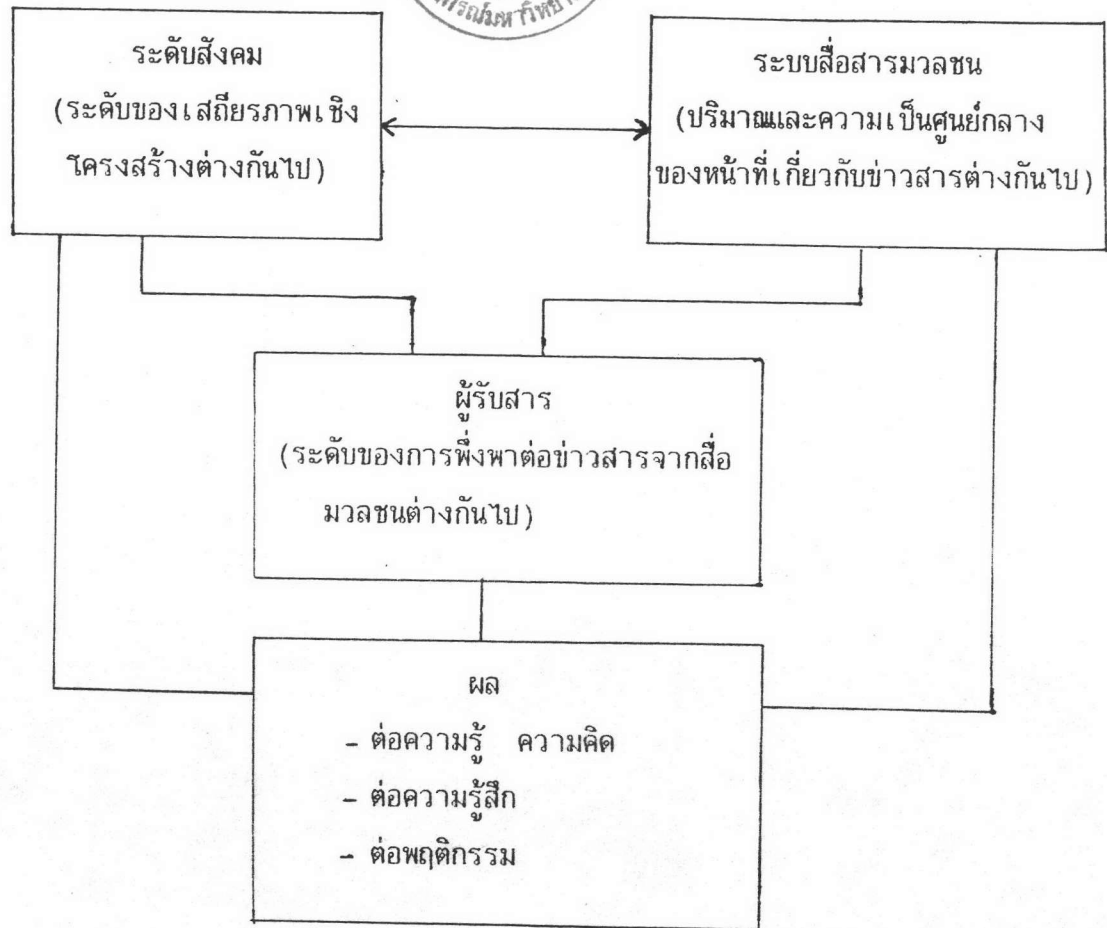
ศิริชัย ศิริกายะ และ กาญจนา แก้วเทพ (2531 : 108) ยังได้กล่าวถึงทัศนะของสื่อมวลชนต่อภารกิจของตนเองในด้านความบันเทิงว่า เพื่อตอบสนองต่อผู้ชมด้วยการให้ความสนุกสนาน รวมทั้งความหลากหลาย และหากหันกลับมาพิจารณาทัศนะของผู้รับสารในแง่ของการใช้สื่อมวลชนกับการตอบสนองความพึงพอใจที่ต้องการได้รับ เราจะพบว่า ในด้านความบันเทิงนั้น ผู้รับสารต้องการสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. การหลีกเลี่ยง หรือหลีกเลี่ยงจากปัญหาต่าง ๆ
2. การผ่อนคลาย
3. ได้วัฒนธรรมที่เป็นของแท้ และได้ความสนุกสนานทางสุนทรีย์
4. ได้มีอะไรทำเพื่อใช้เวลาให้หมดไป
5. ปลดปล่อยอารมณ์
6. เป็นการกระตุ้นทางเพศ

สื่อมวลชนที่น่าเสนอเรื่องราวทางเพศก็เช่นกัน สื่อมวลชนดังกล่าวจะทำหน้าที่ในการให้ความบันเทิงแก่ผู้เปิดรับ ผู้ผลิตสื่อเหล่านี้จะสร้างจินตนาการทางเพศบรรจุลงไปในสื่อที่ตนผลิต จินตนาการทางเพศที่ปรากฏในสื่อนี้จะ เป็นสิ่งที่ตอบสนองความต้องการของมวลชนผู้รับสาร ทำให้ผู้รับสารเกิดจินตนาการ สามารถหลีกเลี่ยง หรือหลีกเลี่ยงจากปัญหาและความกดดันทางเพศต่าง ๆ ในชีวิตจริง ทำให้รู้สึกผ่อนคลายและได้ปลดปล่อยอารมณ์ในระหว่างการเปิดรับ

จะเห็นได้ว่าสื่อมวลชนที่นำเสนอจินตนาการทางเพศให้กับผู้เป็รับนั้น ประการหนึ่ง นอกจากจะทำหน้าที่ให้ความบันเทิงดังกล่าวตามแนวคิดพันธะกิจนิยมแล้ว ยังได้ทำหน้าที่ให้การพึ่งพาแก่มวลชนด้วย หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ มวลชนได้พึ่งพาสื่อมวลชนเหล่านี้ เพื่อหลีกเลี่ยงจากความเครียดในชีวิตประจำวัน เข้าสู่โลกของความฝันจินตนาการนั่นเอง

ในเรื่องการพึ่งพานี้ บอลล์ - ไรคิช และเดอเฟลอร์ ได้เสนอแนวคิดไว้ในแบบจำลองเชิงพึ่งพาของผลการสื่อสารมวลชน (A Dependency Model of Mass-Media Effects) ทั้งสอง (อ้างถึงใน สุโขทัยธรรมมาธิราช, สาขาวิชานิติศาสตร์, 2531 : 658-661) ได้เสนอแบบจำลองดังกล่าวเพื่ออธิบายสิ่งที่นักวิจัยทั้งหลายต่างได้พยายามศึกษาหาคำตอบกันมาตลอดเวลานั้นคือการสื่อสารมวลชนมีผลหรืออิทธิพลต่อผู้รับสารหรือไม่เพียงใด และมีผลต่อผู้รับสารอย่างไร ทั้งสองท่านได้ชี้แนะว่าการที่สื่อสารมวลชนจะมีผลต่อผู้รับสารหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของตัวแปร 3 หน่วย คือ ระบบสื่อมวลชน ผู้รับสาร และระบบสังคม การที่ข่าวสารจากสื่อมวลชนจะมีอิทธิพลต่อความรู้สึก ความเชื่อและการกระทำของผู้รับสารเมื่อใดนั้น บอลล์-ไรคิช และเดอเฟลอร์ กล่าวว่าขึ้นอยู่กับระดับความพึ่งพาของผู้รับสารที่มีต่อข่าวสารจากสื่อมวลชน

แผนภูมิที่ 2 แบบจำลองเชิงพึ่งพาของผลการสื่อสารมวลชน
(A Dependency Model of Mass-Media Effects)
(Rokeach and DeFleur, 1976)

สำหรับกรณีของผู้รับสารที่เปิดรับสื่อมวลชนที่นำเสนอเรื่องราวทางเพศนั้น การพึ่งพาจะหมายถึง การที่ผู้รับสารจะบรรลุเป้าหมายหรือได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ต้องการ ซึ่งก็คือการปลดปล่อยอารมณ์ไปกับการจินตนาการนั้นจะขึ้นอยู่กับทรัพยากรของอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งได้แก่ ลักษณะจินตนาการทางเพศต่าง ๆ ที่สื่อมวลชนนำเสนอ

จะเห็นได้ว่ามนุษย์ในสังคมยุคใหม่ต้องพึ่งพาข่าวสารและความบันเทิงจากสื่อมวลชนเป็นอย่างมาก จนแทบว่าจะกลายเป็นปัจจัยพื้นฐานอีกอย่างหนึ่งของมนุษย์ในสังคมปัจจุบัน การที่มนุษย์เราจำเป็นต้องพึ่งพาข่าวสารและความบันเทิงนั้นมีเหตุผลด้วยกันหลายประการ เช่นต้องการเข้าใจสังคมหรือโลกที่เราอยู่ให้ดีขึ้น ต้องการปรับตัวเพื่อให้อยู่ในโลกดังกล่าวได้อย่างราบรื่น หรือต้องการสร้างจินตนาการของโลกในความฝันเพื่อหนีให้หลุดพ้นปัญหาประจำวันและความเครียดไปชั่วขณะ

โดยสรุปความบันเทิงและข่าวสารที่ได้รับจากสื่อมวลชนที่นำเสนอจินตนาการทางเพศ จะให้การพึ่งพาแก่ผู้รับสาร ทำให้ผู้รับสารได้รับการตอบสนองความต้องการสร้างจินตนาการเข้าสู่โลกของความฝันทางเพศ ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงจากความเครียดทางเพศในชีวิตประจำวันอย่างน้อยก็ชั่วขณะหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม นอกจากเนื้อหาของสื่อมวลชนที่นำเสนอลักษณะจินตนาการทางเพศจะให้การพึ่งพาแก่มวลชนผู้เปิดรับดังกล่าวแล้ว ยังทำให้ผู้รับสารได้รับการผ่อนคลาย และปลดปล่อยความรู้สึกที่อยากแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวลงตามแนวทฤษฎีการผ่อนคลาย (Catharsis theory) ได้อีกประการหนึ่งด้วย

ทฤษฎีนี้เชื่อว่าปกติคนเราจะมีประสบการณ์ประจำวันที่ทำให้เกิดความเครียดหรืออารมณ์หงุดหงิด ซึ่งอาจจะนำไปสู่พฤติกรรมที่ก้าวร้าวรุนแรงได้ ดังนั้นการมีโอกาสเปิดรับสื่อมวลชนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรุนแรงจะช่วยปลดปล่อยหรือบรรเทาความรู้สึกที่อยากแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวลงได้ (สุโขทัยธรรมมาธิราช, สาขาวิชานิติศาสตร์, 2531 : 670)

อาจกล่าวได้ว่า เนื้อหาของสื่อมวลชนที่นำเสนอจินตนาการและเรื่องราวทางเพศที่สื่อสิ่งพิมพ์ และวิดีโอจะช่วยปลดปล่อยและผ่อนคลายความรู้สึกทางเพศที่อยากแสดงออกถึงความก้าวร้าวในบางครั้งให้กับบรรเทาเบาบางลงไปได้

หนังสือไปจะทำให้ผู้รับสารที่มีความเครียด หรือความกดดันทางเพศอันเกิดขึ้นในชีวิตประจำวันเกิดความรู้สึกผ่อนคลายเพราะได้ปลดปล่อยไปกับจินตนาการที่ได้รับจากเนื้อหาในคอลัมน์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นนวนิยาย เรื่องสั้น คอลัมน์ตอบปัญหา หรือภาพที่เกี่ยวกับเรื่องเพศต่าง ๆ

นอกจากนั้นจินตนาการทางเพศในวิดีโอเทปที่เสนอภาพการร่วมเพศอย่างโจ่งแจ้ง ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นความก้าวร้าวรุนแรงอย่างหนึ่ง จะทำให้ผู้รับสารเกิดจินตนาการตามไปด้วยในขณะที่เปิดรับ ทำให้รู้สึกผ่อนคลายเพราะได้ปลดปล่อยความคิดฝันที่ไม่อาจแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวทางเพศได้จริงในชีวิตประจำวันไปกับเนื้อหาวิดีโอเทปแล้ว

การศึกษาลักษณะของจินตนาการทางเพศในสื่อมวลชนไทยนั้นนอกจากจะอาศัยแนวคิดทางด้านสื่อสารมวลชนเป็นหลักอันได้แก่ แนวทางการศึกษาเชิงพันธะกิจนิยม แบบจำลองเชิงพึ่งพาของผลการสื่อสารมวลชน และทฤษฎีการผ่อนคลายแล้ว ยังต้องอาศัยกรอบแนวคิดทางด้านจิตวิทยา โดยเฉพาะทฤษฎีจิตวิเคราะห์ประกอบการวิเคราะห์อีกด้วย

ฉะนั้นก่อนที่จะเข้าใจถึงลักษณะการสร้างฝันจินตนาการทางเพศในสื่อมวลชนไทย ซึ่งจะนำเสนอในบทต่อ ๆ ไปนั้น การทำความเข้าใจกับความหมาย สาเหตุการเกิด จินตนาการตามแนวคิดจิตวิเคราะห์ และแบบของจินตนาการทางเพศในเชิงจิตวิทยาจึงนับเป็นสิ่งที่ขาดเสียไม่ได้ ทั้งนี้ก็เพราะเมื่อรู้จักและเข้าใจเรื่องราวเกี่ยวกับการจินตนาการทางเพศ ในแง่มุมต่าง ๆ แล้ว จะทำให้เข้าใจถึงลักษณะการสร้างฝันจินตนาการทางเพศที่ปรากฏในสื่อมวลชนที่นำมาศึกษาในภาพรวมได้อย่างถ่องแท้ว่าเกิดขึ้นมาได้อย่างไร และทำไมจึงมีลักษณะปรากฏออกมาเช่นนั้น

คำว่า การสร้างฝันจินตนาการหรือจินตนาการมีความหมายคาบเกี่ยวกับคำในภาษาอังกฤษหลายคำได้แก่ Imagination Fantasy Phantasy และ Daydream คำว่า Imagination มักจะแปลว่า จินตนาการหรือการคิดจินตนาการ คำว่า Fantasy หรือ Phantasy จะแปลว่าการสร้างฝันจินตนาการ การฟุ้งฝัน การเพ้อฝัน หรือบางทีก็เรียกว่า จินตนาการเหมือนกัน ส่วนคำว่า Daydream นั้นมักจะแปลตรงตัวว่า ฝันกลางวัน

จะเห็นว่าคำในภาษาอังกฤษ 3-4 คำดังกล่าวมีคำที่ใช้เรียกในภาษาไทยโดยคล้ายคลึงกัน แต่ไม่ได้มีความหมายตรงกันเสียทีเดียว หากแต่มีความแตกต่างกันอยู่บ้าง

จินตนาการ (Imagination) เป็นการคิดชนิดหนึ่ง ซึ่งบุคคลไม่มีปัญหาที่จะต้องพบขอบเขตจึงกว้างเพราะไม่มีปัญหา (กันยา สุวรรณแสง, 2532 : 123)

จินตนาการเป็นความคิดคำนึง คืออากาศที่จิตคิดเห็นสิ่งซึ่งอยู่นอกสัมผัส (เปลื้อง ณ นคร, 2495 : 31)

จินตนาการคือกระบวนการที่ทำให้สิ่งที่มีได้อยู่ในสนามเพนนาการ (Sensation) มาปรากฏขึ้นในพิชาน (conscious) (มล. ต้อย ชุมสาย, 2504 : 441)

นักจิตวิทยาบางท่านให้นิยามสั้น ๆ ว่าจินตนาการ คือ การระลึกถึงสิ่งที่อยู่ไกล ๆ

จินตนาการเป็นการระลึกถึงสิ่งที่เราไม่ได้สัมผัสโดยตรง จินตนาการเกิดขึ้นได้โดยที่อวัยวะสัมผัสมิได้ถูกเร้าโดยสิ่งเร้าภายนอก การรับสัมผัสในเชิงจินตนาการอาจเกิดจากสิ่งเร้าภายนอกได้ แต่สิ่งเร้านี้เป็นแต่เพียงจุดเริ่มต้นให้มีจินตนาการต่อไปเท่านั้น เช่น การมองเห็นในหลวง อาจทำให้เรานึกเห็นภาพพระราชวังสวงจิตจรดดา ในกรณีนี้สิ่งเร้าทำหน้าที่คล้าย ๆ กับการเปิดสวิตซ์ให้เรามีจินตนาการต่อไปเท่านั้น

จินตนาการเป็นการคิดชนิดหนึ่ง การคิดสร้างสรรค์นั้นอาศัยจินตนาการเป็นอันมาก แต่การคิดแบบจินตนาการนั้นมิได้จำกัดขอบเขตอยู่แค่การคิดสร้างสรรค์เท่านั้น การคิดเลื่อนลอยหรือการฝันกลางวันก็เป็นจินตนาการอีกแบบหนึ่ง

จินตนาการมีอยู่ด้วยกันหลายประเภท กันยา สุวรรณแสง (2532, 124-125) ได้แบ่งประเภทของจินตนาการออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ 2 ประเภทดังนี้

1. จินตนาการในทางเสริมสร้าง ได้แก่ จินตนาการในทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ เช่น การใช้จินตนาการในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ในการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของคน เป็นต้น จินตนาการในทางที่ทำให้ประโยชน์แบ่งเป็นขั้นต่าง ๆ ดังนี้

1.1 จินตนาการผลิตซ้ำ (Reproductive Imagination) ได้แก่การระลึกถึงเรื่องราวเดิมที่เราเคยมีประสบการณ์มาแล้ว จิตนึกเห็นสิ่งที่เคยได้สัมผัสมาแล้ว เช่น การระลึกถึงสภาพที่ซึ่งเราเคยไปเที่ยวมาแล้ว หรือการระลึกถึงประสบการณ์ในอดีตที่ประทับใจ แต่จินตนาการที่เกิดขึ้นก็ไม่จำเป็นต้องเหมือนกับของเก่าทุกอย่างไป

1.2 จินตนาการโครงสร้าง (Constructive Imagination) ได้แก่การสร้างจินตนาการขึ้นมาหรือจิตวาดภาพขึ้นตามคำบอกเล่าของคนอื่น เช่น การอ่านบทละครทำให้เรามองเห็นภาพของตัวละคร หรือการฟังการบรรยายจากคนอื่นทำให้เรานึกภาพไปตามการบรรยายนั้น เป็นต้น จินตนาการชนิดนี้ไม่ใช่ผลอันเกิดจากประสบการณ์ของเรา แต่เราก็ระลึกภาพขึ้นมาได้โดยไม่ได้ประสบกับสิ่งที่เราได้รับฟังนั้นเลย

1.3 จินตนาการสร้างสรรค์ (Originative หรือ Creative Imagination) คือการที่จิตนึกคิดสร้างภาพใหม่ ๆ ขึ้นโดยภาพนั้นไม่เคยพบเห็นมาก่อน ได้แก่การสร้างจินตนาการขึ้นใหม่ตามความรู้สึกหรือความต้องการของเรา ถ้าเราสร้างจินตนาการขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหา ผลที่เกิดขึ้นก็คือผลงานของการคิดสร้างสรรค์ อันได้แก่ผลสำเร็จใหม่ ๆ ในทางศิลปะหรือทางวิทยาศาสตร์ แต่ถ้าเราสร้างจินตนาการขึ้นในลักษณะเลื่อนลอยโดยไม่อาศัยข้อเท็จจริงเป็นพื้นฐาน ผลที่เกิดขึ้นก็คือ การฝันกลางวันซึ่งอาจทำให้เราเป็นสุขไปได้ชั่วขณะหนึ่ง

2. จินตนาการในทางทำลาย (Destructive Imagination) ได้แก่ การใช้ความคิดในการแก้ปัญหาประจำวัน หรือปัญหาที่อาจมีขึ้นในอนาคตด้วยวิธีการหรือลักษณะที่จะนำผลร้ายมาสู่ตนเองและสังคม แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 จินตนาการที่เป็นภัยต่อสังคม ได้แก่ การแก้ปัญหาบางอย่างของบุคคลโดยเป็นไปในทางที่ทำให้สังคมเดือดร้อน เช่น การวางแผนเพื่อกระทำอาชญากรรม การประดิษฐ์สิ่งที่ทำให้สังคมเดือดร้อน การพูดปดที่ทำให้เดือดร้อนแก่ผู้อื่น เป็นต้น

2.2 จินตนาการที่เป็นภัยต่อตนเอง ได้แก่ การฝันกลางวันในขั้นที่ร้ายแรง (destructive daydreams) ซึ่งเป็นขั้นของการใช้ความคิดฟุ้งซ่านไปว่าตนเป็นผู้ยิ่งใหญ่ ต้องมีคนมาเคารพนับถือ เป็นต้น

สำหรับคำว่า การสร้างฝันจินตนาการ หรือการฟุ้งฝัน มีความหมายเดียวกันในฐานะที่เป็นการคิดชนิดหนึ่ง

กันยา สุวรรณแสง (2532 : 112-114) แบ่งการคิดออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือการคิดที่มีจุดมุ่งหมาย กับการคิดที่ไม่มีจุดมุ่งหมาย

การคิดที่มีจุดมุ่งหมาย (Directed Thinking) เป็นการคิดโดยตรงที่ใช้ในการแก้ปัญหา การคิดหาเหตุผล ได้แก่การคิดวิเคราะห์วิจารณ์ (Critical Thinking) การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creative Thinking) และการคิดแก้ปัญหา (Problem Solving)

การคิดที่ไม่มีจุดมุ่งหมายหรือการคิดประเภทสัมพันธ์ (Associative Thinking) เป็นการคิดที่ไม่มีแนวทาง คิดเรื่องนี้แล้วก็คิดเรื่องนั้นติดต่อกันไปเรื่อย ๆ ไม่มีการสรุปผลจำแนกเป็นแบบต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. การฝันกลางคืน (Night Dreaming) เป็นการฝันขณะหลับ เป็นการฝันโดยไม่รู้สึกรู้ตัว การฝันนั้นเป็นการแสดงออกของความต้องการที่เก็บกดไว้ อาจมีสาเหตุหลายอย่าง เช่น ฝันโดยเก็บเอาความกังวลใจตอนกลางวันไปฝันตอนกลางคืน หรือเกิดจากภาวะต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น บวดยน้ำ ทำให้ฝันว่าถูกต๋อยพันร่วง ตอนกลางวันดูใบแจ้งผลการเรียนของลูกแล้ว ไม่พอใจคะแนน ต่อมากลางคืนจึงฝันว่าลูกหนีโรงเรียน การฝันนั้นก็คือมุ่งเพื่อจะแก้ปัญหา แต่การแก้ปัญหานั้นไม่เป็นความจริง ฟรอยด์ (Freud) กล่าวว่า การฝันนั้นเป็นความพยายามจะให้ความปรารถนาได้รับความสมหวัง เช่น ร่างกายขาดอาหารก็ฝันว่าไปร่วมทานเลี้ยง เราปรารถนาจะศึกษาต่อก็ฝันว่าสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ การฝันกลางคืนเป็นการคิดประเภทหนึ่งซึ่งบางทีก็เป็นการตอบสนองต่อสิ่งเร้าบางอย่าง เนื่องจากประสาทสัมผัสของคนเรา ความฝันอาจเกิดจากการรับรู้ที่ผิดพลาดที่มีต่อสิ่งเร้า แท้เจ็บ ฝันว่าถูกตัดขา ได้ยินเสียงแตรรถก็ฝันว่ารถชนคนตาย เสียงจากยามเคาะระฆังทำให้ฝันว่าทำขามตกแตก ซิกมันด์ ฟรอยด์ ให้ความเห็นไว้ว่า ความฝันเป็นเครื่องแสดงถึงความต้องการของผู้ที่ฝันซึ่งไม่ได้รับการบำบัดความปรารถนาหรือความต้องการในชีวิตจริง และอยู่ในระดับจิตใต้สำนึก (Subconscious) จึงแสดงออกมาในรูปแบบของการฝัน ฟรอยด์ได้จำแนกความฝันออกเป็น 2 ลักษณะ

- ก. ความกระจ่างแจ้ง (Manifest) เป็นการฝันเกี่ยวกับสิ่งที่เราเห็นมา หรือ ประสบมา แล้วเก็บมาฝัน เมื่อตื่นขึ้นมักจะจำได้และเล่าให้ผู้อื่นฟังได้ เช่น ฝันว่าไปซื้อของต่าง ๆ
- ข. การแฝง (Latent) เป็นความฝันที่เกิดจากแรงจูงใจซึ่งไม่สามารถแสดงออกมาในชีวิตจริงได้ เนื่องจากสังคมไม่ยอมรับ ดังนั้นเมื่อถูกเก็บกดไว้ก็จะออกมาในรูปของความฝัน เป็นความฝันที่อธิบายได้ว่าผู้ฝันมีความผิดปกติ หรือมีปัญหาในเรื่องใด เช่น มีความกลัวว่าจะพบเจ้าหน้าที่มาทวงเงินและทำร้าย อาจจะฝันว่าทะเลาะกับเพื่อนและถูกไล่ตี

2. ฝันกลางวัน การสร้างวิมานในอากาศ (Day Dreaming หรือ Reverie) เป็นการคิดเพื่อฝันในขณะที่ยังตื่นอยู่ ฝันโดยรู้ตัว วาดภาพ จินตนาการเรื่อยเปื่อย เช่น คิดว่าถ้าบินได้เหมือนนกจะเห็นฟ้าที่สูง คิดว่าถ้าถูกล็อตเตอรี่ (Lottery) จะซื้อรถยนต์ จะเที่ยวรอบโลก ถ้าฝันเสมอบ่อย ๆ วันละนาน ๆ อาจเป็นอาการของคนมีปัญหาทางจิตใจ คิดว่าถ้าบุคคลนั้นพบพ่อเพชรพ่อพลอย ร่ำรวยเป็นเศรษฐีจะแจกเพชรพลอย หาคะแนนเสี่ยงสมัครผู้แทนราษฎร ถ้าได้รับเลือกจะปราบคอร์รัปชัน การคิดชนิดนี้ในเด็กจะเป็นการสมมุติสิ่งต่าง ๆ ขึ้นเองตามความเชื่อของตน ส่วนในวัยผู้ใหญ่การคิดแบบสมมุติมักจะเป็นการฝันหวาน สร้างวิมานในอากาศ เป็นกลไกในการปรับตัวปรับใจอย่างหนึ่งมักจะกำหนดตัวเองให้เข้าไปอยู่ในอนาคตคล้ายกับว่าเรากำลังวางแผน หรือวางโครงการกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ความจริงแล้วเราไม่เคยตั้งใจจริงที่จะทำตามที่เราได้สร้างวิมานในอากาศ ลม ๆ แล้ง ๆ เป็นที่นิยมสำหรับคนที่ได้ประสบความสำเร็จในโลกลงความความเป็นจริงมาก

3. การคิดเลื่อนลอย การคิดเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัว (Autistic Thinking) คิดเพื่อฝันคล้ายกับสร้างวิมานในอากาศแต่มักจะเป็นการคิดเกี่ยวกับเรื่องราวของตัวเองมากกว่าที่จะใช้เหตุผลตามความเป็นจริง เป็นเรื่องที่ห่างไกลจากความเป็นจริง เกิดจากการที่บุคคลมีความปรารถนาต้องการในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วไม่สมประสงค์จึงเกิดการคิดเพื่อฝันชนิดนี้ขึ้นเป็นการสร้างโลกส่วนตัวขึ้น เป็นการฝันเพื่อง (Phantasy หรือ Fantasy)

นอกจากนั้น Philip Solomon และ Vernon D. Patch (1971 : 459) ยังได้ให้ความหมายของ Fantasy ว่าการสร้างจินตนาการเป็นกระบวนการที่ปัจเจกบุคคลสร้างเรื่องราวขึ้นภายในจิตใจ (ฝันกลางวัน) เพื่อตอบสนองความต้องการหรือความปรารถนาที่ไม่

อาจเกิดขึ้นได้ในชีวิตจริง (ตัวอย่างเช่น ผู้เป็นสามีซึ่งเกิดชอบพอนในภรรยาของเพื่อนสนิทอาจ จะสร้างภาพการร่วมรักของเขาและเธออย่างละเอียดในจินตนาการ แต่ไม่เคยจะทำให้เกิด พฤติกรรมดังกล่าวกับเธอในชีวิตจริงเลย)

Merle J. Moskowitz (1969) และคณะยังได้ให้ความหมายของคำว่า Fantasy เอาไว้ว่าเป็นความปรารถนาเพื่อให้ได้รับการเติมเต็ม (wish-fulfilling) เป็นการฝันกลางวัน (daydreaming) เป็นการใช้อารมณ์คิดสร้างภาพขึ้นมาภายในใจ (imaginative thought) เพื่อชดเชยสิ่งที่บุคคลขาดหายหรือมีไม่พอ เพื่อแก้ไขความล้มเหลวและความคับข้องใจในชีวิตจริง หรือเพื่อเป็นการหลีกหนี (escape) จากความเบื่อหน่าย

จากความหมายของคำว่า Fantasy ของ Merle และคณะเราจะพบว่า Fantasy หรือการสร้างฝันจินตนาการ มีความเกี่ยวข้องกับคำว่า imagination และ daydream อย่างแยกไม่ออก ซึ่งการฝันกลางวันหรือ daydreaming นี้ก็ถือเป็นการคิดที่ไม่มีจุดมุ่งหมาย หรือการคิดประเภทสัมพันธ์ (Associative Thinking) ประเภทหนึ่งเช่นเดียวกับ Fantasy นั้นเอง

การสร้างฝันจินตนาการเกิดขึ้นได้ในทุก ๆ เรื่อง โดยเป็นไปตามหลักสำคัญก็คือ เมื่อใดที่ความต้องการในชีวิตจริงไม่ได้รับการตอบสนองการสร้างฝันจินตนาการก็จะเกิดขึ้น เพื่อบรรเทาความคับข้องใจหรือความผิดหวังนั้น

อย่างไรก็ตาม หากจะแบ่งประเภทของการสร้างฝันจินตนาการโดยใช้นิยามเป็นเกณฑ์เราก็จะพบว่า เนื้อหาของการสร้างฝันจินตนาการมีความหลากหลายมาก ตัวอย่างของการสร้างฝันจินตนาการของนักศึกษาในวิทยาลัยแห่งหนึ่งของสหรัฐอเมริกา แสดงให้เห็นว่า คนเรามีจินตนาการได้มากมายหลายประเภท อาทิเช่น

- การประสบความสำเร็จในอาชีพการงาน (vocational success)
- ทรัพย์สินเงินทอง (money or possessions)
- สิ่งที่วิตกกังวล (worry)
- ความแข็งแรงทางร่างกาย (physical feat)

- การมีรูปร่างที่ดึงดูดใจผู้พบเห็น (physical attractiveness)
- การมีเพศสัมพันธ์ (sexual)

การสร้างผันจินตนาการในประเภทต่าง ๆ ดังกล่าวมีปริมาณมากน้อยแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับเวลาที่ใช้ไป สามารถแสดงด้วยตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงเปอร์เซ็นต์ของนักศึกษาซึ่งรายงานการผันเงินธนาคารในตอนกลางวัน
ประเภทต่าง ๆ

ประเภท	เคยเงินธนาคาร				เพิ่งเกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้			
	ยังไม่จบการศึกษา		จบการศึกษา		ยังไม่จบการศึกษา		จบการศึกษา	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
	%	%	%	%	%	%	%	%
ความแข็งแรง ของร่างกาย	91	60	96	58	30	3	13	2
การมีรูปร่างที่ ดึงดูดผู้อื่น	89	95	94	96	34	63	17	56
ความมีใจกล้าหาญ	88	92	89	90	48	42	47	61
การประสพ ความสำเร็จ	100	98	99	93	81	69	78	64
ในอาชีพการงาน								
ทรัพย์สินเงินทอง	100	97	94	95	69	66	51	52
การเล่น	78	76	90	83	22	16	19	19
การอดออม	89	63	90	66	14	5	14	8
การอยู่ในวง สังคมชั้นสูง	67	48	63	39	11	7	6	0
ครอบครัว	81	72	81	66	16	13	24	18
*เพศ	97	96	96	89	74	73	63	71
ความตายหรือ ความล้มเหลว	39	44	60	46	9	9	10	9
ความทุกข์ทรมาน	70	79	64	62	9	15	10	12
สิ่งที่วิตกกังวล	92	89	87	91	45	56	109	50
อื่น ๆ	63	53	52	51	30	20	24	33

ที่มา : Shaffer และ Shoben, 1956

จากตารางจะพบว่าการสร้างฝันจินตนาการในเรื่องเพศเกิดขึ้นน้อยมาก เป็นการจินตนาการในลำดับต้น ๆ สิ่งนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในอันที่จะศึกษาถึงสาเหตุทางการเกิดแบบแผนของการสร้างฝันจินตนาการทางเพศ รวมไปถึงประโยชน์ของการจินตนาการให้ละเอียดลึกซึ้งต่อไป

ความหมายของการสร้างฝันจินตนาการทางเพศ

ได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่าเรื่องเพศเป็นเนื้อหาอีกประเภทหนึ่งของการฝันจินตนาการ Albert Ellis and Albert Abarband (1961 : 212) กล่าวว่า การฝันจินตนาการอาจปรากฏออกมาในรูปของฉากการร่วมเพศ เป็นภาพของการมีความสุขระหว่างการมีเพศสัมพันธ์ของคู่ชายหญิง หรือการมีเพศสัมพันธ์ในแบบอื่น ๆ ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นการเบี่ยงเบนทางเพศ ตัวอย่างเช่น ชายหนุ่มคนหนึ่งเล่าการฝันจินตนาการของเขาให้ฟังว่าเธอประคองกอดหญิงสาวหลายคนเอาไว้ และพาพวกหล่อนไปยังสถานที่ที่ทั้งเขาและเธอสามารถเปลื้องผ้าผ่อนออกได้ อยู่ในสภาพเปลือยเปล่า และในที่สุดก็ร่วมรักกันอย่างที่นกระหาย

การสร้างฝันจินตนาการทางเพศ (Erotic fantasies) บางครั้งก็รวมไปถึงสิ่งที่ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม เป็นความแปลกประหลาด หรือแม้แต่จะเป็นเรื่องเสียหายร้ายแรงหากกระทำในชีวิตจริง บางคราวคนเราจะจินตนาการถึงการร่วมเพศกับคนที่ไม่ใช่คู่สมรส หรือการมีเพศสัมพันธ์กับคนหลายคนในเวลาเดียวกัน (group sex) ทั้งระหว่างคนเพศเดียวกันและต่างเพศ แต่ถึงแม้ว่าลักษณะจินตนาการต่าง ๆ เหล่านี้จะกระตุ้นเร้าทางเพศและถือเป็นความบันเทิงในชีวิตอย่างหนึ่ง แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าคนเราจะแสดงออกถึงพฤติกรรมดังกล่าวในชีวิตจริง (Annette G. Godow, 1982 : 122)

แบบของการสร้างฝันจินตนาการทางเพศ

การสร้างฝันจินตนาการมีความหลากหลายในเนื้อหา และเนื้อหาหนึ่งก็คือเรื่องเพศ ในเนื้อหาเรื่องเพศเองนั้นก็ยังมีลักษณะต่าง ๆ ที่หลากหลายเช่นเดียวกัน

Masters and Johnson (อ้างถึงใน Annette G. Godow, 1982 : 413) ได้ทำการวิจัยถึงรูปแบบของการสร้างฝันจินตนาการ (fantasy pattern) ในชายหญิงรักต่างเพศ (heterosexual) และพวกกรักร่วมเพศ (homosexual) โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีจินตนาการทางเพศที่เกิดขึ้นบ่อยมากที่สุด 5 ลักษณะ แยกแยะได้ดังนี้

หญิงรักต่างเพศ (Heterosexual women)

1. มีความสัมพันธ์ทางเพศกับชายอื่นที่ไม่ใช่คู่รักของตัวเอง
(Involvement with man other than established partner)
2. มีประสบการณ์ทางเพศที่เกิดขึ้นโดยการถูกบังคับ
(Forced sexual experience)
3. สังเกตการณ์ที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางเพศ
(Having their sexual activity observed)
4. มีความสัมพันธ์ทางเพศกับชายแปลกหน้า
(Idealized encounter with unknown man)
5. มีประสบการณ์ทางเพศกับเพศเดียวกัน
(Cross-preference (homosexual) experience)

ชายรักต่างเพศ (Heterosexual men)

1. มีความสัมพันธ์ทางเพศกับหญิงอื่นที่ไม่ใช่คู่รักของตัวเอง
(Involvement with woman other than established partner)
2. มีความสัมพันธ์ทางเพศที่เกิดขึ้นโดยการถูกบังคับ
(Forced sexual experience)
3. สังเกตการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมทางเพศ
(Having their sexual activity observed)
4. มีความสัมพันธ์ทางเพศกับเพศเดียวกัน
(Cross-preference (homosexual) experience)

5. การมีเพศสัมพันธ์หลายคนในเวลาเดียวกัน
(Group sex involvement)

หญิงรักร่วมเพศ (Homosexual women)

1. มีความสัมพันธ์ทางเพศที่เกิดขึ้นโดยการถูกบังคับ
(Forced sexual experience)
2. มีความสัมพันธ์ทางเพศกับคู่รักของตน
(Idealized encounter with established partner)
3. มีความสัมพันธ์ทางเพศกับชาย
(Cross-preference (heterosexual) experience)
4. มีความสัมพันธ์ทางเพศที่เคยมีในอดีต
(Recollection of past sexual experience)
5. มีเนื้อหาที่เป็นชาดิสต์
(Sadistic content)

ชายรักร่วมเพศ (Homosexual men)

1. พยายามนึกภาพผู้ชายเปลือยกาย
(Visualization of male sexual anatomy)
2. มีความสัมพันธ์ทางเพศที่เกิดขึ้นโดยการถูกบังคับ
(Forced sexual experience)
3. มีความสัมพันธ์ทางเพศกับหญิง
(Cross-preference (heterosexual) experience)
4. มีความสัมพันธ์ทางเพศกับชายแปลกหน้า
(Idealized encounter with unknown man)
5. การมีเพศสัมพันธ์กับคนหลายคนในเวลาเดียวกัน
(Group sex involvement)

เนื่องด้วยการวิจัยในครั้งนี้จะทำการศึกษาลักษณะจินตนาการทางเพศโดยมุ่งเน้นไปที่สื่อที่ผลิตขึ้นมาเพื่อชายหญิงรักต่างเพศ และชายรักร่วมเพศ ดังนั้นจะได้อธิบายลักษณะหรือแบบของการสร้างฝันจินตนาการในเชิงจิตวิทยาของกลุ่มคนดังกล่าวโดยละเอียดดังต่อไปนี้

หญิงรักต่างเพศ

หญิงรักต่างเพศจะมีการสร้างฝันจินตนาการสูงกว่าชายที่ตนมีเพศสัมพันธ์ด้วย (counterparts) และมีน้อยมากที่จะจินตนาการถึงคู่รักหรือคู่แต่งงานของตน เมื่อบุคคลที่เธอจินตนาการถึงเป็นคนที่เธอไม่รู้จัก เธอก็มักจะจินตนาการถึงสรีระของชายคนนั้นในมุมมองต่าง ๆ เช่น ใหญ่ ผม อวัยวะเพศ ขา หรือก้น ภาพในจินตนาการที่เป็นกิจกรรมทางเพศมักจะได้แก่ การร่วมเพศ (sexual intercourse)

แบบแผนของการสร้างฝันจินตนาการที่พบบ่อยมากที่สุด เป็นอันดับสอง เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์โดยการถูกบังคับกับชายที่ไม่เคยเห็นหน้าคนเดียวหรือหลายคน (unidentified man or men) ผู้หญิงจะจินตนาการว่าตัวเองถูกข่มขืนโดยช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ แต่จะไม่มีลักษณะที่เป็นชาติสต์ (sadism) หรือการใช้ความรุนแรง (violence) ใด ๆ

ลักษณะจินตนาการทางเพศแบบที่สามคือการดูหรือการสังเกตการณ์ (observation) ซึ่งผู้หญิงจะจินตนาการว่าตัวเองเข้าไปเกี่ยวข้องกับกรร่วมเพศก่อนที่จะเป็นผู้ดูชายและหญิงหลายคนร่วมเพศกัน

การฝันจินตนาการถึงการได้พบกับประสบการณ์ที่งดงามสมบูรณ์แบบ (idyllic trysts) เป็นการฝันจินตนาการที่พบบ่อยมากเป็นลำดับที่สี่ และมักจะเกี่ยวข้องกับชายที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน แม้ว่าในบางครั้ง ชายที่เธอมีเพศสัมพันธ์ด้วยจะเป็นคนที่เธอรู้จักก็ตาม ภาพในความนึกคิดคำนึงมักจะเป็นภาพที่สลักหนีไปสู่คู่รักที่มีความสมบูรณ์แบบ

การฝันจินตนาการในลักษณะที่ห้าคือจินตนาการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์กับคนเพศเดียวกัน หรือรักร่วมเพศ (homosexual content)

ชายรักต่างเพศ (Heterosexual Men)

จินตนาการทางเพศที่พบบ่อยมากที่สุดสำหรับชายรักต่างเพศเกี่ยวข้องกับผู้หญิงคนอื่นที่ไม่ใช่คู่รัก จินตนาการในลักษณะนี้ผู้หญิงจะร่วมมือน้อยอย่างมากเสมอ และตั้งใจจะยินยอมหรือมาใจกับความปรารถนาหรือความต้องการที่จะร่วมเพศกับผู้ชายด้วยทุกครั้ง

เช่นเดียวกับหญิงรักต่างเพศ การร่วมเพศโดยการใช้นิ้วกำลังบังคับคือลักษณะจินตนาการทางเพศที่พบบ่อยเป็นลำดับที่สองของชายรักต่างเพศ ผู้ชายจะจินตนาการว่าตนเองแสดงบทบาทเป็นเหยื่อที่ถูกข่มขืน รวมทั้งเป็นผู้ล่อลวงหรือเป็นผู้ข่มขืนเมื่ออยู่ในภาวะจินตนาการว่าถูกบังคับข่มขืน ภาพที่ปรากฏในใจมักจะเกี่ยวข้องกับการถูกข่มขืนโดยผู้หญิงเป็นกลุ่มหลายคน มากกว่าที่จะเป็นผู้หญิงคนเดียว แต่เมื่อชายจินตนาการถึงการใช้นิ้วกำลังบังคับหญิงที่ตนร่วมเพศด้วย ภาพที่เกิดขึ้นในใจมักจะเป็นผู้หญิงคนเดียวซึ่งผู้ชายรู้จักดี

ลักษณะที่พบบ่อยลักษณะที่สามเกี่ยวข้องกับภาพในใจที่เป็นการถูกสังเวย การกระทำหรือแอบดู โดยคนจำนวนมากระหว่างการมีเพศสัมพันธ์

การคิดฝันจินตนาการกับพฤติกรรมร่วมเพศระหว่างชายด้วยกันเป็นลักษณะจินตนาการทางเพศที่พบบ่อยที่สุดแบบที่ 4 ในหมู่ชายรักต่างเพศ สิ่งที่ผู้ชายจินตนาการมักจะจำกัดอยู่แค่ลักษณะสรีระร่างกายของชาย เช่นใบหน้าอันหล่อเหลา ร่างกายที่เต็มไปด้วยกล้ามเนื้อสวยงาม แข็งแรง อวัยวะเพศที่แข็งตัวชูชัน หรือรูปลักษณ์ของกันและสะโพก เป็นรูปแบบที่พบบ่อยที่สุดของการจินตนาการถึงการมีกิจกรรมทางเพศ

ลักษณะจินตนาการทางเพศที่พบบ่อยมากที่สุดลำดับที่ 5 ได้แก่การมีกิจกรรมทางเพศกับคนหลายคนในเวลาเดียวกัน (group sex) ซึ่งเป็นไปได้ทั้งหญิงและชาย หญิงที่ร่วมเพศด้วยมักจะเป็นผู้หญิงที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน ทรวงอก และก้นของเธอคือจุดสำคัญของการจินตนาการ และบ่อยครั้งที่จินตนาการว่ามีความสัมพันธ์ทางเพศกับคู่รัก (established partner)

ชายรักร่วมเพศ (Homosexual Men)

แบบแผนของการจินตนาการทางเพศที่เกิดขึ้นบ่อยที่สุด ก็คือการฝันจินตนาการถึง เรือนร่างของผู้ชาย อวัยวะเพศชายและก้น รวมไปถึงไหล่ ออก และลักษณะหน้าตาในบางครั้งด้วย การฝันจินตนาการถึง เรือนร่างนี้มักจะเกี่ยวข้องกับผู้ชายที่ไม่เคยรู้จักมาก่อน (unidentified male) แต่ก็มีบ้างเหมือนกันที่จินตนาการถึงคู่นอนของตน

จินตนาการในลักษณะที่สองที่พบบ่อยมากในหมู่ชายรักร่วมเพศ เกี่ยวข้องกับการร่วมเพศ โดยใช้กำลังบังคับ รวมไปถึงการมีลักษณะก้าวร้าวรุนแรงทางกาย (physical violence) มากกว่าที่พบในชายรักต่างเพศ

ลักษณะการสร้างฝันจินตนาการทางเพศในแบบที่สามก็คือการจินตนาการถึงหญิงสาว การจินตนาการถึง เพศตรงข้ามนี้มักจะรวมเอาการมีเพศสัมพันธ์โดยใช้กำลังบังคับ เข้าไปด้วย ซึ่งชายที่จินตนาการนี้มักจะเล่นบทบาทสลับกันไประหว่างใช้กำลังบังคับผู้อื่นกับถูกบังคับ ในบางครั้งการจินตนาการถึงการมีเพศสัมพันธ์กับคนต่างเพศนี้ก็เกี่ยวข้องกับผู้หญิงซึ่งผู้ชายรู้จักมาก่อน และจะไม่มีร่วมเพศโดยใช้กำลังบังคับ เนื้อหาหลักของจินตนาการประเภทนี้ก็คือความอยากรู้อยากเห็นในเรื่องเพศแบบธรรมดา ๆ หรือการคาดเดาถึงความสุขที่จะได้รับจากการมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิง

แบบของการสร้างฝันจินตนาการที่พบบ่อยลักษณะที่สี่ เกี่ยวข้องกับการร่วมเพศที่ สมบูรณ์แบบตามอุดมคติ (idealized encounters) การฝันจินตนาการแบบนี้คู่นอนซึ่งถูกฝันถึง จะเป็นชายแปลกหน้าที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน ความสัมพันธ์ที่สร้างขึ้นตามอุดมคตินี้จะเป็นไปในรูปของการร่วมเพศโดยไม่ได้คาดคิดมาก่อน เป็นโอกาสเฉพาะ และเป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นเพียงครั้งเดียว

แบบแผนจินตนาการทางเพศในลักษณะที่ห้า เกี่ยวข้องกับการดูการมีกิจกรรมทางเพศ และการมีส่วนร่วมในการมีเพศสัมพันธ์กับคนหลายคนในเวลาเดียวกัน กลุ่มคนที่จินตนาการนี้จะไม่สลับสับเปลี่ยนไปมาทั้งชายและหญิง แต่กลุ่มที่จินตนาการนี้ไม่เคยเลยที่จะมีแต่ชายล้วน

งานวิจัยของ Masters และ Johnson แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของจินตนาการของมนุษย์ ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์แยกแยะตามความเด่นชัดและความบ่อยที่พบจากกลุ่มตัวอย่างออกมาเป็นรูปแบบที่เป็นระบบระเบียบดังได้แสดงไว้ข้างต้น แต่อย่างไรก็ตามจินตนาการของมนุษย์นั้นมิได้จำกัดอยู่เพียงเท่านั้น ยังมีจินตนาการในลักษณะอื่น ๆ อันหลากหลายอีกมากซึ่งไม้อาจจะนำมาเสนอได้อย่างละเอียดหมดสิ้นในที่นี้

การวิเคราะห์ถึงลักษณะการสร้างฝันจินตนาการทางเพศในสื่อมวลชนไทย อันได้แก่สื่อวีดีโอเทป และสื่อสิ่งพิมพ์อันจะนำเสนอในบทต่อ ๆ ไป จะอาศัยข้อค้นพบจากการวิจัยนี้เป็นแนวคิดอ้างอิงในการพิจารณา

ในฐานะที่ผู้ผลิตงานสื่อมวลชนที่นำเสนอเรื่องราวทางเพศในรูปลักษณะต่าง ๆ ดังได้แสดงไว้ในบทที่แล้วนั้นเป็นมนุษย์คนหนึ่งซึ่งมีความคิด ความรู้สึก และที่สำคัญคือ มีจินตนาการเช่นเดียวกับผู้เปิดรับสาร และคนทั่วไปในสังคม ดังนั้นผู้ผลิตงานสื่อมวลชนเหล่านี้เองที่เป็นผู้สร้างสรรค์จินตนาการในใจของตนซึ่งเป็นนามธรรมมาที่ปรากฏเป็นรูปธรรมจริงจังกายทอดสู่สื่อที่ตนผลิต

คำถามที่เกิดตามมาก็คือ ผู้ผลิต ผู้เปิดรับ รวมทั้งมนุษย์ทั่วไปนั้นทำไมจึงต้องจินตนาการและการสร้างฝันจินตนาการโดยเฉพาะเรื่องเพศในลักษณะต่าง ๆ ดังได้บรรยายมาแล้วนั้นเกิดขึ้นมาจากสาเหตุใด บรรทัดต่อไปคือคำตอบ

ฟรอยด์ (อ้างถึงใน ปราโมทย์ เชาวศิลป์ , 2526 : 21) ได้ตั้งทฤษฎีของโครงสร้างของจิตใจ โดยให้ชื่อว่า "Structural Hypothesis or theory " ตามแนวทฤษฎีนี้ฟรอยด์แบ่งโครงสร้างของจิตใจออกเป็น 3 ส่วน เรียกว่า Id Ego และ Superego

Id หมายถึงแรงผลักดันของจิตคือ Drive หรือ Instinctual Drive, Ego หมายถึงส่วนที่ทำหน้าที่ปรับตัวหรือผสมผสานความต้องการของ Id กับสิ่งแวดล้อมภายนอก และ Superego ประกอบด้วยส่วนที่เป็นศีลธรรม มโนธรรม คำสั่งสอน และกฎเกณฑ์หรือกฎหมายต่าง ๆ

Id หรือ Drive หรือ Instinctual Drive นั้นเชื่อว่ามีติดตัวเราทุกคนมาตั้งแต่กำเนิด ส่วน Ego และ Superego นั้นมีการพัฒนาและเจริญเติบโตขึ้นมาภายหลัง

Ego ของเด็กทารกนั้น จะเริ่มปรากฏหน้าที่โดยชัดเจนเมื่ออายุหกถึงแปดเดือน และจะพัฒนาเจริญเติบโตเต็มที่เมื่ออายุสองถึงสามขวบ ส่วน superego นั้นจะเริ่มปรากฏตัวเมื่ออายุห้าถึงหกขวบ

หน้าที่หลักหรือหน้าที่สำคัญของ Ego ก็คือคอยประสานความต้องการของ Id ให้เหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมภายนอก เมื่อ Ego เริ่มพัฒนาใหม่ ๆ นั้นยังมีกำลังไม่มาก และหน้าที่ของ Ego ก็คือคอยบริการหรือรับใช้ Id ต่อมาเมื่อ Ego พัฒนาเจริญเต็มที่ก็จะขัดขวางต่อต้าน Id และในที่สุดจะเป็นนายของ Id

ขบวนการที่ Ego จะเอาชนะ Id ประการหนึ่งก็คือการใช้ความกังวลใจ หรือ Anxiety พรอยด์ได้ตั้งทฤษฎีของ Anxiety ไว้ว่าเกิดจากการ "คั่ง" หรือไม่มีทางระบายออกของ "Libido" หรือพลังงานทางเพศ สาเหตุของการคั่งนี้อาจจะมาจากเหตุภายนอกตัวเรา หรือภายในตัวเราก็ได้ ผลที่สุดก็คือเกิดการคั่งของพลังงาน "Libido" และพลังงานนี้จะแปรรูปเป็น Anxiety

เมื่อมีการคุกคามจากแรงกระตุ้นของ Id Ego จะถือว่าเป็นสภาวะอันตราย ดังนั้น Ego จึงสร้าง Signal Anxiety ขึ้น เพื่อจัดการกับแรงกระตุ้นจาก Id กระบวนการนี้ภาษาทางจิตวิเคราะห์ที่เรียกว่า Defense หรือที่แอนนา พรอยด์เรียกว่า "Defense Mechanism"

กลไกป้องกันตัวเอง (Defense Mechanism) แบบหนึ่งก็คือ Repression หรือการเก็บกด หมายถึงการที่ Ego เก็บและกด แรงกระตุ้นที่ไม่ต้องการของ Id ให้พ้นสภาวะที่รู้สึกตัวหรือ Consciousness แรงกระตุ้นจาก Id นี้ จะอยู่ในรูปของความทรงจำ อารมณ์ ความปรารถนา หรือความปรารถนาในจินตนาการ (Wish - fulfilling fantasies) การใช้การเก็บกดนี้จะทำให้การต่อสู้ระหว่าง Ego กับ Id นี้สงบลงได้

กลไกป้องกันตัวเอง (Defense Mechanism) อีกลักษณะหนึ่งก็คือ การปฏิเสธ (Denial) แอนนา ฟรอยด์ ให้ความหมายว่าเป็นการปฏิเสธสิ่งที่ทำให้เจ็บปวดหรือไม่สบายใจ และรวมทั้งสิ่งที่ไม่ต้องการซึ่งต้องประสยอยู่ตามความเป็นจริงของโลกภายนอก โดยใช้วิธีคิดฝันหรือจินตนาการเอาเองตามใจชอบ สิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งของ Denial คือมีความใกล้ชิดกับการเล่นหรือการใช้การฝันกลางวัน (Daydreams) ซึ่งทั้งสองสิ่งนี้จะมีอิทธิพลต่อเราทุกคนจนตลอดชีวิต

ฟรอยด์ได้กล่าวถึงการทำงานของโครงสร้างของจิตใจ (Psychic Apparatus) ว่าแบ่งออกเป็นสองชนิดเรียกว่า กระบวนการขั้นปฐมภูมิ (Primary Process) และ กระบวนการขั้นทุติยภูมิ (Secondary Process)

กระบวนการขั้นปฐมภูมิ (Primary Process) หมายถึงการทำงานของโครงสร้างของจิตใจในระยะเริ่มแรกคือแรกเกิด ซึ่งเต็มไปด้วยพลังงานของ Id พลังงานนี้จะมีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมของคนเราไปจนตลอดชีวิต แต่ว่าจะถูกควบคุมไว้โดย Ego และ Superego ในตอนหลัง

กระบวนการขั้นทุติยภูมิ (Secondary Process) นั้นหมายถึงการทำงานของจิตใจที่ค่อย ๆ พัฒนาตามลำดับขั้นตอนขึ้นมาโดยใช้เวลาหลายปี และเป็นลักษณะการทำงานของ Ego ที่พัฒนาเต็มที่แล้ว

การใช้คำว่า Primary Process และ Secondary Process ในทางทฤษฎีจิตวิเคราะห์นั้นมีความหมาย ความหมายแรกเป็นการทำงานของโครงสร้างของจิตใจตามที่กล่าวมาแล้ว ส่วนความหมายที่สองนั้นหมายถึงขบวนการคิด หรือการใช้ความคิด ตัวอย่างเช่น Primary Process Thinking เป็นลักษณะความคิดแบบเด็กเล็ก ๆ ซึ่งเป็นไปตามแรงผลักดันของ Id และ Ego ที่ยังไม่เจริญเติบโต ส่วน Secondary Process Thinking หมายถึงความคิดแบบผู้ใหญ่ซึ่งเป็นลักษณะของ Ego ที่พัฒนาและเจริญเติบโตแล้ว

ความคิดแบบ Secondary นี้เป็นความคิดตามธรรมดาที่เรารู้สึกนึกคิดกันอยู่ มีลักษณะที่รู้สึกตัวคือ Conscious Thinking ความคิดชนิดนี้ถ้าแสดงออกมาในรูปของคำพูด จะถูกต้องตรงตามหลักภาษาและมีเหตุผลตามสภาพความเป็นจริง

ส่วนความคิดแบบ Primary Process นี้มีลักษณะแปลกประหลาดและไม่อาจเข้าใจได้ง่าย ๆ เป็นความคิดที่ปะปนและสับสน บางครั้งความคิดสองอย่างที่ตรงกันข้ามก็อาจจะอยู่ร่วมกันได้ บางครั้งมีการสับเปลี่ยนความหมายได้ (displacement) บางครั้งบางคราวจะใช้คำ ๆ เดียวแต่มีความหมายถึงความทั้งหมด หรือความทั้งหมดอาจย่อมาใช้เพียงคำเดียว (condensation)

นอกจากนั้นความคิดแบบ Primary จะไม่มีกาลเวลา จะไม่มีคำว่า "ก่อน" หรือ "หลัง" "เดี๋ยวนี้" หรือ "วานนี้" หรือ "พรุ่งนี้" "ปัจจุบัน" หรือ "อนาคต" หรืออาจจะพูดอีกอย่างหนึ่งว่า เวลาทั้งหมดคืออดีต ปัจจุบัน และอนาคต จะเกิดขึ้นพร้อม ๆ กันไป

Ego ของคนเราขณะที่เป็นผู้ใหญ่แล้ว บางโอกาสก็อาจกลับไปใช้ความคิดแบบ Primary Process ได้ เช่น ในเรื่องของการฝัน ไม่ว่าจะเป็นการฝันในเวลากลางคืน หรือการฝันกลางวัน (daydream) หรือการจินตนาการความคิดในฝันหรือในจินตนาการนั้น ๆ จะเป็นแบบ Primary Process เสมอ

จากที่กล่าวมาทั้งหมดคงพอจะทำให้เห็นภาพและเข้าใจถึงสาเหตุของการเกิดจินตนาการอันเนื่องมาจากกลไกการทำงานของจิตใจที่ซับซ้อนได้ หากจะย้อนกลับมาพิจารณาผู้รับสารมวลชนในฐานะที่เป็นมนุษย์คนหนึ่ง เราก็จะพบว่าไม่อาจจะหนีพ้นสภาพของการเกิดจินตนาการไปได้ทั้งในชีวิตประจำวัน และขณะเปิดรับสื่อที่นำเสนอจินตนาการทางเพศ

เมื่อผู้รับสารไม่สามารถระบายออกซึ่ง "Libido" หรือพลังงานทางเพศ อันอาจมีสาเหตุมาจากภายนอก เช่น ได้รับการปลุกเร้าโดยสิ่งแวดล้อมทางเพศในสังคม หรือสาเหตุภายใน เช่น ความต้องการทางเพศที่เกิดขึ้นมาตามปกติในชีวิตประจำวัน หรือเมื่อผู้รับสารถูกคุกคามจากแรงกระตุ้นของ Id Ego ก็จะทำให้สร้าง Anxiety ขึ้น ผู้รับสารจะใช้กลไกการ

ป้องกันตนเอง หรือ Defense Mechanism ในลักษณะ Repression และ Denial สร้าง
 ฝันจินตนาการขึ้นมา เพื่อขจัด Anxiety ดังกล่าว

ตัวอย่างเช่น ผู้เป็นสามีซึ่งเกิดชอบพอกันในภรรยาของเพื่อนสนิท (เขาถูกคุกคามจาก
 แรงกระตุ้นของ Id ทำให้เกิด anxiety) เขาจะสร้างภาพการร่วมรักของเขาและเธออย่าง
 ละเอียดยินจินตนาการ (ความต้องการดังกล่าวถูกเก็บกดเอาไว้ และแสดงออกมาในการสร้าง
 จินตนาการ ซึ่งเป็นกลไกการป้องกันตัวเองให้หลุดพ้นจาก Anxiety) เรื่องนี้ไม่อาจจะเกิดขึ้น
 ในชีวิตจริงได้เลย (Philip Solomon และ Vernon D Patch, 1971 : 459)

ในกรณีเช่นนี้ นอกจากชายผู้นี้จะสร้างจินตนาการขึ้นมาเองในชีวิตประจำวันแล้ว
 การที่เขาเปิดรับสื่อมวลชนที่มีเนื้อหาทำนองเดียวกับสิ่งที่เขาต้องการให้เป็นในชีวิตจริงนั้น ก็
 สามารถทำให้เขาเกิดจินตนาการในขณะที่เปิดรับ และสามารถลดความเครียด หรือความวิตกกังวล
 (anxiety) ลงไปได้ ซึ่งความวิตกกังวลดังกล่าวนี้ ฮิลการ์ต (อ้างถึงใน กันยา แสงสุวรรณ,
 2532 : 220) ได้ให้ความหมายไว้ว่าหมายถึง ภาวะที่คนเรานอนอยู่ในความกลัวในสิ่งที่ยังไม่
 เกิดขึ้น ความห่วงใยและไม่สบายใจ ตัวอย่างสำหรับกรณีนี้ก็ คือ ความห่วงใยและไม่สบายใจใน
 เรื่องเพศที่ประสบในชีวิตจริงนั่นเอง

ลักษณะเนื้อหาที่ปรากฏในสื่อมวลชนที่น่าเสนอเรื่องราวทางเพศดังกล่าวก็เกิดขึ้นจาก
 จินตนาการของผู้ผลิตสื่อประเภทนี้เช่นกัน เพราะเราไม่อาจปฏิเสธได้ว่า ผู้ทำการสื่อสารมวลชน
 ก็เป็นมนุษย์ที่สามารถสร้างฝันจินตนาการของตนได้เช่นผู้อื่น ผู้ผลิตเหล่านี้นอกจากจะมีจินตนาการ
 ทางเพศในใจของเขาแล้ว ยังได้ถ่ายทอดจินตนาการที่เป็นนามธรรมจับต้องไม่ได้เหล่านั้น ให้
 ออกมาปรากฏเป็นรูปธรรมที่สามารถมองเห็นและจับต้องได้ ในการผลิตสื่อมวลชนที่น่าเสนอ
 เรื่องราวทางเพศ

ในปี ค.ศ. 1908 พรอยด์ได้ศึกษาวรรณคดี หรือเรื่องราวที่เป็นบทประพันธ์ที่ได้รับ
 ความนิยมต่าง ๆ พรอยด์พบว่า ผลงานประพันธ์และวรรณคดีมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการฝัน
 กลางวันหรือการจินตนาการ ต่อมาพรอยด์และนักจิตวิเคราะห์อื่น ๆ พบหลักฐานสำคัญว่าความ
 ประารถนาและ Conflicts ในระดับจิตไร้สำนึก เป็นตัวการสำคัญที่ทำให้เกิดความฝันในเวลา

หลับ และฝันกลางวันหรือจินตนาการในขณะที่เรากำลังอยู่ และสิ่งเหล่านี้เองเป็นแรงคลาใจหรือ บันดาลให้เกิดผลงานวรรณคดีหรือบทประพันธ์ต่าง ๆ หรืออาจกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า นักประพันธ์ ได้ใช้ Daydream และ Fantasy ของตนถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานประพันธ์ ซึ่งเป็นวรรณคดี วรรณกรรม นวนิยาย พงศาวดาร ฯลฯ ต่าง ๆ ที่น่าสนใจ Daydream นั้นเป็นเรื่อง ความฝันและจินตนาการเฉพาะตัวซึ่งเป็นของที่ทุกคนจะต้องมี แต่ผลงานประพันธ์นั้นเป็นความสามารถในการถ่ายทอดความฝันและจินตนาการออกสู่ประชาชน ซึ่งต้องใช้ความสามารถพิเศษ หรือฝีมือของศิลปินแต่ละคน (ปราโมทย์ เชาวศิลป์, 2526 : 143)

ผู้ผลิตสื่อมวลชนที่สร้างสื่อที่นำเสนอเรื่องราวทางเพศ ก็เป็นนักประพันธ์หรือผู้แต่ง เรื่อง (fiction) ประเภทหนึ่ง ที่สร้างสรรค์งานจากจินตนาการของตนออกสู่สายตาประชาชน ประชาชนผู้รับสารเอง เมื่อเปิดรับจินตนาการทางเพศเหล่านี้ ก็จะไม่คลายความเครียดทาง เพศไปได้ส่วนหนึ่ง ทั้งนี้เพราะความต้องการอยากเห็นอยากสัมผัสได้รับการตอบสนอง หรืออาจ กล่าวได้ในอีกนัยหนึ่งก็คือ ผู้รับสารมีโอกาสที่จะเฝ้าหาความพึงพอใจจากการสัมผัสจินตนาการที่มี ความเป็นรูปธรรมมากกว่าที่ตนเคยสัมผัสในใจ (reality testing) จึงอาจกล่าวได้ว่าการ สร้างฝันจินตนาการมีประโยชน์ต่อมนุษย์ไม่น้อย

ก๊อ สวัสดิ์พาณิชย์ (อ้างถึงใน กัญญา สุวรรณแสง : 2532, 125) กล่าวว่า จินตนาการทำให้เกิดความสุขในช่วงเวลาหรือสัมผัสความทุกข์ไปได้ ประโยชน์ข้อนี้เกิดจากจินตนาการ แบบฝันกลางวัน ซึ่งผู้ฝันสร้างภาพเอาได้ตามใจตัวเอง การฝันกลางวันแต่พอสมควรจะช่วยลด หย่อนความตึงเครียดทางอารมณ์ได้ดีพอสมควร

นอกจากนั้น Herbert A. Carroll (อ้างถึงใน Albert Ellis and Albert Abarband) ยังได้พูดถึงประโยชน์ของการฝันจินตนาการว่า ในระหว่างการคิดฝันจินตนาการ มนุษย์สามารถเปลี่ยนแปลงอดีตได้ในระดับหนึ่ง และสามารถวาดอนาคตได้ในขอบเขตที่กว้าง ขวางมาก มนุษย์สามารถสร้างทำเป็นไม่รู้ว่าเป็นสิ่งต่าง ๆ ดูเหมือนว่าไม่ได้เป็นอย่างที่มันเป็นใน เวลานั้น การฝันจินตนาการเป็นกิจกรรมปกติธรรมดา เป็นสิ่งซึ่งคนที่สามารถปรับตัวได้ดีอาศัย เป็นวิถีทางหลบหนีจากความจริงที่ไม่พึงปรารถนา (difficult realities) ทั้งปัจจุบันและ านอดีต และใช้เป็นวิธีการคิดถึงอนาคต การสร้างฝันจินตนาการเป็นรูปแบบของความปรารถนา

ที่จะหลีกเลี่ยงเป็นการชั่วคราว (temporary escape) และใช้ในการบรรเทาความเจ็บปวดจากการผิดหวังในชีวิตจริง

การฝันจินตนาการช่วยให้ปัจเจกบุคคลสามารถชดเชยประสบการณ์ที่ไม่มีความสุข (unpleasant experiences) ในอดีต การฝันจินตนาการมีประโยชน์ต่อมนุษย์ในอันที่จะหาทางคาดทำนายเหตุการณ์ซึ่งจะเกิดขึ้นในอนาคต การจินตนาการช่วยในการรักษาสมดุลแห่งสภาวะอารมณ์ให้คงที่อยู่เสมอ (maintain emotional balance) นักจิตบำบัดบางท่านสนับสนุนให้คนไข้สร้างฝันจินตนาการทางเพศของตนขึ้นมาเพื่อพยายามเรียกความรู้สึกทางเพศซึ่งหดหายไปให้กลับคืนมาอีกครั้ง (Bryan Strong and others : 1983 , 239)

เมื่อพิจารณาแนวคิดต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ก็พบว่าสื่อมวลชนที่นำเสนอเรื่องราวทางเพศซึ่งประกอบด้วยลักษณะจินตนาการทางเพศในแบบต่าง ๆ นั้น สามารถอำนวยความสะดวกให้เกิดแก่ผู้เปิดรับ ในอันที่จะช่วยบรรเทาความเครียด ความกดดัน และความไม่สมหวังทางเพศในชีวิตจริงให้เบาบางลงไปได้ นอกจากนั้นยังเป็นการนำพาผู้รับสารหลีกเลี่ยงไปจากโลกของความเป็นจริงอันเจ็บปวด อย่างน้อยก็ชั่วขณะหนึ่ง และสามารถทำให้ความสัมพันธ์ทางเพศที่บกพร่องจนเกิดเป็นปัญหานั้น กลับคืนสู่สภาวะปกติ หรือในอีกนัยหนึ่งก็คือ สื่อมวลชนเหล่านี้สามารถให้การพึ่งพาแก่ผู้รับสารในประการต่าง ๆ ดังกล่าว โดยมีลักษณะการสร้างฝันจินตนาการทางเพศ เป็นเครื่องมือสำคัญนั่นเอง

การสร้างฝันจินตนาการทางเพศโดยสื่อมวลชนที่นำเสนอเรื่องราวทางเพศในลักษณะอันหลากหลาย สามารถส่งผ่านความหมายสู่ผู้รับสารเพื่อประโยชน์ประการต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นได้หลายวิธี การวิเคราะห์สิ่งซึ่งผู้ผลิตสื่อประเภทนี้สร้างขึ้นมาจากอาศัยแนวคิดทางสัญวิทยา (semiology) เป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุด เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจกระบวนการสร้างความหมายในจินตนาการทางเพศลักษณะต่าง ๆ

O'Sullivan and Others (1973 : 210-214) ได้ให้คำจำกัดความคำว่า สัญวิทยา (Semiology) เอาไว้ว่า เป็นการศึกษาในเรื่องของสัญลักษณ์ (signs) รหัส (codes) และวัฒนธรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการแสดงให้เห็นถึงลักษณะที่สำคัญของ "สัญลักษณ์" และ

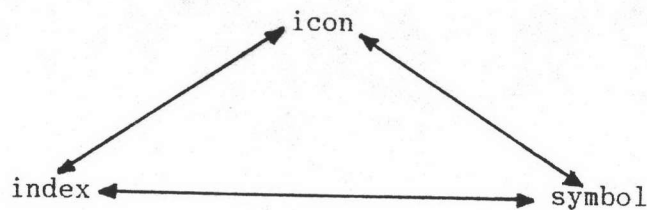

การที่สัญญะนี้ถูกนำมาใช้ในสังคม

บุคคลที่กล่าวได้ว่าเป็นบิดาแห่งศาสตร์นี้ คือ Ferdinand de Saussure นักภาษาศาสตร์ชาวสวิส ซึ่งได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับศาสตร์นี้ไว้ ในปี ค.ศ. 1916 หลังจากนั้นผู้ที่ได้นำวิชานี้มาศึกษาต่ออย่างจริงจัง ก็คือ Roland Barthes นักคิดในแนวโครงสร้างนิยมชาวฝรั่งเศส ผู้ที่ได้ทำให้ศาสตร์นี้เป็นที่สนใจศึกษาต่อกันมาอย่างกว้างขวางในช่วงทศวรรษ 1960 (สุตริก จรรยาวงศ์ 2532 : 20)

สัญญะวิทยาเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสัญญะ (sign) โดยตรง De Saussure (อ้างถึงใน ศิริชัย ศิริกายะ และกาญจนา แก้วเทพ 2531 : 183) ได้ให้ความหมายของ "สัญญะ" ไว้ว่า คือสิ่งที่สัมผัสได้ด้วยอายตนะ (อวัยวะรับสัมผัสทั้งห้า) และเป็นสิ่งที่คนกลุ่มหนึ่งได้ตกลงใช้สิ่งนั้นเป็นเครื่องหมาย (mark) ถึงอีกสิ่งหนึ่งซึ่งไม่ได้ปรากฏอยู่ในสัญญะนั้น

Charles Saunders Peirce นักปรัชญาชาวอเมริกัน (อ้างถึงใน John Fiske 1982 : 50) แบ่ง สัญญะออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ Icon Index และ Symbol สัญญะทั้ง 3 ประเภทนี้ มีความสัมพันธ์ต่อกันดังแผนภาพ

icon สร้างความหมายโดยใช้ความเหมือน เช่น ภาพถ่ายของป่า คือ icon ที่แสดงให้เห็นว่าคนในรูปมีความหมายเท่ากับป่า

index สร้างความหมายโดยอาศัยการเชื่อมโยงเหตุผล เช่น ควันเป็นครรชนนี้แสดงถึงไฟ

symbol สร้างความหมายโดยอาศัยการเชื่อมโยงกับจารีตประเพณี ข้อตกลง หรือกฎระเบียบ ถ้อยคำในภาษาต่าง ๆ เป็นสัญลักษณ์ เครื่องหมายภาษาใดก็เป็นสัญลักษณ์

ส่วน Ferdinand de Saussure นักภาษาศาสตร์ชาวสวิส ผู้ซึ่งได้รับการยกย่องให้เป็นบิดาแห่งสัญวิทยา นั้น ได้แบ่งสัญณะ (sign) ออกเป็นสองส่วนคือ ตัวหมาย (signifier) และตัวหมายถึง (signified) เช่นเวลาเราเขียนอักษรคำว่า "ม้า" โดยที่เรາหมายถึง "ตัวม้าจริง ๆ" ส่วนที่เป็นเครื่องหมาย (ตัวอักษรเขียนคำว่า "ม้า") นี้ เรียกว่า "ตัวหมาย" (signifier) ส่วนตัวม้าจริง ๆ เรียกว่า "ตัวหมายถึง" (signified) กระบวนการทั้งหมดนี้ เราเรียกว่า "การสร้างความหมาย" (signification) (ศิริชัย ศิริกายะ และ กาญจนา แก้วเทพ 2531 : 183)

ถ้าตัวหมายจะสร้างความหมายได้ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวหมายกับตัวหมายถึง ต้องมีลักษณะที่ไม่ตายตัว ดังนั้นความหมายที่ตัวหมายมีอยู่นี้ จึงจำเป็นต้องมีการเรียนรู้บ้าง นั่นก็หมายความว่าต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบของสองสิ่งนี้อยู่อย่างแน่นชัด ซึ่งเราเรียกว่า รหัส (code) เราต้องมีรหัส เพื่อช่วยทำให้เราตีความหมายสัญณะได้ (ศิริชัย ศิริกายะ : 2534)

อาจแบ่งรหัส (code) ได้เป็น 2 ประเภท โดยใช้วิธีการแสดงความหมายของรหัสเป็นเกณฑ์คือ รหัสที่แสดงความหมายด้วยสิ่งอื่น นอกเหนือจากตัวของมันเอง (representational code) เช่น ในบทอัศจรรย์ ระหว่างพระอภัยมณีกับนางผีเสื้อสมุทร (อ้างถึงใน ประยูร พิศนาคะ และ เกรียงไกร พิศนาคะ, 2516 : 85) ความว่า

เกิดกุลาคว้าว้าวบักเป้าติด
กระแชะชิดขากบกระทบเหนียง
กุลาสายย้ายหนืดแก้เอียง
บักเป้าเหวี่ยงยักแผลกระแชะชิด

ตัวบท (text) ดังกล่าวสร้างความหมายโดยใช้รหัสที่เป็น "Representational code" หรืออาจกล่าวได้ว่าตัวบทนี้ประกอบด้วยตัวแทนหรือสัญลักษณ์ของความหมายจริง ผู้อ่านต้องถอดรหัสโดยอาศัยการตีความจากประสบการณ์ การเรียนรู้ทางสังคม และวัฒนธรรม จึงจะเข้าใจว่าความหมายแท้จริงที่อยู่ในตัวบทนี้ คือจากการร่วมเพศระหว่างตัวละครทั้งสองในวรรณคดี

รหัสอีกประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการศึกษาในครั้งนี้คือ รหัสที่แสดงความหมายด้วยตัวของมันเองในทันที (presentational codes)

รหัสที่เรียกว่า "Presentational code" นี้ คือกรณีที่มีความหมายตรง (indexical) รหัสเหล่านี้ไม่สามารถจะแยกความหมายอื่นใดออกจากตัวเองและไม่สามารถถอดรหัสใด ๆ ได้อีกแล้ว (John Fiske 1982 : 71)

ตัวอย่างของการสร้างความหมายโดยใช้ code ประเภทนี้ก็คือ หนังสือโป๊และวิดีโอโป๊ที่นำเสนอเรื่องราวทางเพศอย่างโจ่งแจ้ง (xr และ x-rated) ถ้อยคำภาษาหรือตัวบทในสื่อดังกล่าวประกอบด้วยรหัสประเภทนี้จำนวนมาก อาทิเช่น

ทั้งกอดทั้งจูบทั้งลู่ทั้งคล้ำ ทั้งขยำขยี้ บีบบีเค้นคลึงไปทั่วทั้งตัว
จนเธอตัวอ่อนระทวย ปล่อยาให้ผมเคล้นคลึงตามสบาย
(เพ็ญพักตร์ มณี ฉบับที่ 21 เดือนตุลาคม 2534 หน้า 86)

ตัวบทข้างต้นประกอบด้วยรหัสที่แสดงความหมายโดยตรง ไม่ต้องอาศัยการตีความหรือถอดรหัสใด ๆ อีก ก็สามารถเข้าใจความหมายได้ว่าชายคนหนึ่งกำลังเริ่มมีเพศสัมพันธ์กับหญิงคนหนึ่ง

การวิเคราะห์เพื่อให้ทราบถึงวิธีการสร้างความหมายมีอยู่ 2 แบบ คือ "Synchronic" และ "Diachronic" (อ้างถึงใน ศิริชัย ศิริกายะ : 2534)

Synchronic สำหรับ Saussure แล้วหมายถึง Analytical และ Diachronic หมายถึง Historical ดังนั้น Synchronic จึงเป็นการศึกษาคำศัพท์ โดยพิจารณาถึงความสัมพันธ์ที่เกิดจากสภาวะต่าง ๆ ที่มีอยู่ในตัวบท ส่วน Diachronic เป็นการศึกษาการดำเนินเรื่อง หรือการเล่าเรื่อง นั่นคือ การวิเคราะห์เชิง Synchronic ในตัวบทเป็นการค้นหารูปแบบ (pattern) ของคู่ตรงกันข้ามที่ซ่อนอยู่ในตัวบท เรียกว่าเป็นการหา Paradigmatic structure การวิเคราะห์เชิง Diachronic เน้นไปที่การโยงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

เข้าใจด้วยกันจนสามารถเล่าเรื่องได้ เรียกว่าเป็นการหา Syntagmatic structure (ศิริชัย ศิริกายะ, 2534)

การวิเคราะห์ลักษณะของการสร้างผันจินตนาการทางเพศในสื่อมวลชน โดยใช้สัญวิทยาตามแนวทางดังกล่าว จะทำให้เข้าใจถึงความหมายที่เป็นจินตนาการในแบบต่าง ๆ ว่าถูกสร้างขึ้นมาจากอย่างไร ด้วยรหัส "presentational code" หรือ "representational code" นอกจากนี้ยังจะทำให้ทราบถึงจินตนาการรูปธรรมลักษณะต่าง ๆ ในส่วนที่เป็นความหมายระดับผิวหน้า ซึ่งเกิดจากการวิเคราะห์ Syntagmatic analysis และความหมายระดับลึก ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ Paradigmatic analysis ด้วย

นอกจากการค้นหาวิธีการสร้างความหมายด้วยการวิเคราะห์คู่ตรงข้ามใน Paradigmatic analysis แล้ว การศึกษาอุปมา (Metaphor) และอุปลักษณ์ (Metonymy) ในตัวบทก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะทำให้ได้ความหมายที่ถูกส่งผ่านวิธีการนี้ออกมา

Roland Barthes (อ้างถึงใน John Fiske 1982 : 96-97) ให้ความหมายและอธิบายการอุปมา (Metaphor) ว่า คือการกล่าวถึงสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยใช้คำที่ให้ความพจน์ใกล้เคียง ในการอธิบายแทน หรือเปรียบเทียบความหมาย ในหนังสือปี เราจะพบอุปมาเปรียบเทียบอยู่เสมอ อาทิเช่น

... เติมเอง ไม่เชื่อสายตาตัวเอง พอเขาเสร็จ เธอก็ขึ้นคร่อมเขา

และควายยังกับควมม้า... (นวนิยาย ฉบับที่ 342 วันที่ 24 ตุลาคม 2534 หน้า 30)

การอุปมาดังกล่าวข้างต้น เป็นวิธีการส่งผ่านความหมายถึงการมีเพศสัมพันธ์ได้อย่างชัดเจนในจินตนาการทางเพศลักษณะนี้

สำหรับการส่งผ่านความหมายอีกวิธีหนึ่งซึ่งก็คืออุปลักษณ์ (Metonymy) นั้น Barthes ให้คำอธิบายว่า ในขณะที่การอุปมาเป็นการที่เรานำคำอื่น ๆ มาแทนความหมายของคำอีกคำหนึ่ง อุปลักษณ์จะเป็นการเชื่อมโยงความหมายของคำภายในประโยคเดียวกัน กล่าวคือเป็นการใช้คำในการอธิบายคุณสมบัติที่มีอยู่ในสิ่ง ๆ หนึ่ง เป็นการใช้ส่วนย่อยมาอธิบายขยายความส่วนใหญ

เช่นเดียวกับอุปมา เราจะพบอุปลักษณ์ในจินตนาการทางเพศในสื่อมวลชนที่นำเสนอเรื่องราวทางเพศเสมอ เช่น

...สัญลักษณ์ส่องกำไพล่ผางาดคะนอง หัวมังกรแดงระเรื่อผงกซ์ฟ้าหงิก ๆ

ดูเหมือนจะเพิ่มความแข็งแกร่งกว่าการใช้งานสองรอบแรก...

(ทีเด็ด ฉบับที่ 204 วันที่ 12 เดือนตุลาคม 2534 หน้า 44)

คำว่า "มังกร" ในตัวบทข้างต้น คืออุปลักษณ์หรือคำที่มีความหมายแทนอวัยวะเพศชายนั่นเอง

การวิเคราะห์สารที่เป็นจินตนาการลักษณะต่าง ๆ ในสื่อมวลชนที่นำเสนอเรื่องราวทางเพศ ในแนวสัญลักษณ์วิทยา จะทำให้ทราบถึงความหมายที่ถูกถ่ายทอดโดยผู้ผลิตสื่อว่าถูกสร้างขึ้นมาโดยวิธีใด และความหมายนั้นมีลักษณะอย่างไร

ความหมายในจินตนาการรูปธรรมนี้เองที่จะนำพาผู้รับสารเข้าสู่โลกแห่งความฝันและจินตนาการขณะเปิดรับ ก่อประโยชน์ให้กับผู้รับสาร โดยทำหน้าที่ให้ความบันเทิง ให้การพึงพา และนำพาผู้รับสารหลีกเลี่ยงจากความเครียด และความกดดันทางเพศในชีวิตจริง

ดังที่ได้กล่าวมาทั้งหมดในแนวทางการศึกษามวลชนเชิงพันธุะกิจนิยม แบบจำลองเชิงพึงพาของผลของการสื่อสารมวลชน ทฤษฎีการผ่อนคลาย ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของพรอยด์ แนวคิดจิตวิทยาต่าง ๆ รวมทั้งแนวคิดทางสัญลักษณ์วิทยานั้น แนวคิด ทฤษฎี และการวิจัยต่าง ๆ เหล่านี้ จะถูกนำมาใช้เป็นกรอบ และแนวทางสำคัญในการศึกษาลักษณะของการสร้างฝันจินตนาการที่

ปรากฏมีในสื่อมวลชนไทย เพื่อการผลิตความรู้ใหม่ในศาสตร์สาขาสื่อมวลชน อันจะส่งผลในการ
ต่อยุ่ย้านับสนุนแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวให้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้นอีกทางหนึ่งด้วย